
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

УДК 657.65.012.32

Маргарита Іванівна СКРИПНИК

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну
E-mail: margaritallll@ukr.net

Микола Миколайович МАТЮХА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну
E-mail: 20042004a@gmail.com

ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖЕВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Скрипник, М. І. Елементи організації мережевої інформаційної системи управлінського обліку [Текст] / Маргарита Іванівна Скрипник, Микола Миколайович Матюха // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 25. – № 2. – С. 160-166. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. У статті висвітлено питання формування механізму організації мережевої інформаційної системи управлінського обліку.

Мета. Метою дослідження є обґрунтування методики інтеграції інформаційних потоків управлінського обліку у систему прийняття рішень підприємством на основі розвитку мережевих управлінських інформаційних систем. Запропоновано систематизований перелік недоліків розвитку інформаційних систем та шляхів їх усунення.

Метод (методологія).

Результати. Визначається роль упровадження мережевих інформаційних систем та технологій у процес управління, що дає змогу значно скорочувати його трудомісткість і створює нові можливості в організації і методиці проведення його функцій.

Розглядаються основні принципи використання сучасних програмних комплексів на рівні елементів інформаційних систем управлінського обліку. Визначено інструменти інформаційної системи управлінського обліку та звітності, необхідні для ефективного управління підприємства і відповідно до загальноприйнятих принципів обліку, застосування яких виводить бізнес на новий рівень розвитку управління.

Вказуються переваги сучасних мережевих інформаційних систем управлінського обліку перед традиційними інформаційними системами, очевидні вигоди від упровадження системи поширюються на всі сфери управління підприємством: оптимізація організаційної структури, розвиток інформаційної бази для підготовки найрізноманітніших рішень, вдосконалення самих методів і прийомів підготовки рішень, розвиток персоналу та підвищення ефективності.

Зазначаються напрями наведення інформації для кращого їх сприйняття мережевими засобами репрезентації даних.

Одним із висновків дослідження є те, що мережева інформаційна система управлінського обліку характеризується спрямованістю на підтримку оперативних, тактичних і стратегічних рішень, яка формується на основі зовнішньої ринково орієнтованої фінансової і нефінансової інформації, яка стосується здебільшого відслідковування тенденції та трендів змін процесів і яка оперує переважно поточними, плановими та прогнозними даними.

Ключові слова: управлінський облік; інформаційні системи; інформаційні технології; принципи мережевих інформаційних систем обліку.

Marharyta Ivanivna SKRYPNYK

Doctor of Sciences (Economics),
Professor,
Head,
Department of Accounting and Auditing,
Kyiv National University of Technologies and Design
E-mail: margaritallll@ukr.net

Mykola Mykolayovych MATYUKHA

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Accounting and Auditing,
Kyiv National University of Technologies and Design
E-mail: 20042004a@gmail.com

**ELEMENTS OF ORGANIZATION OF NETWORK INFORMATION SYSTEM
OF MANAGERIAL ACCOUNTING**

Abstract

Introduction. The problems of formation of mechanism organization of the network information system of management accounting are considered in the article.

Purpose. The goal of the research is to study methods of integration of management accounting information flows into a system of decision making on the basis of the development of network management information systems; to propose a systematized list of disadvantages of information systems development and ways of their elimination.

Method. The role of implementation of network information systems and technologies into the management process is determined. It allows to reduce significantly the complexity and to create new opportunities in the organization and methodology of its functions.

The basic principles of the use of modern software systems at the level of management accounting information systems elements are grounded. The tools of information system of management accounting and reporting are defined. They are necessary for effective management of the company. These tools are determined in accordance with generally accepted accounting principles, the use of which brings business to the next level of management.

The benefits of network information systems of management accounting over the traditional information systems are obvious. Their implementation will bring the benefits to all areas of business management. Those are the organizational structure optimization, the development of information base to prepare a variety of solutions, the improvement of the methods and techniques for decision making, the promotion of staff development and increase of efficiency.

The directions of presenting information for their better perception by network means of data presentation are determined.

Results. We have concluded that the network information system of management accounting is characterized by focus on supporting the operational, tactical and strategic decisions. It is based on external market-oriented financial and non-financial information. It is focused primarily on tracking tendencies and trends of changes in processes. This information operates mainly current, planned and forecast data.

Keywords: management accounting; information systems; information technology; network information systems principles of accounting.

JEL classification: M41

Вступ

Основним змістом діяльності керівника є прийняття різноманітних рішень на основі інформаційного забезпечення, яке є основою облікової інформації. Ухвалення рішення – це проведення вибору з деякої множини можливих варіантів дій з їх специфічними прогностичними наслідками. Сутність вибору полягає в тому, що в процесі прийняття рішень обмежується невизначеність керованої системи та приведення її до бажаної траєкторії розвитку. Ключовим елементом ефективності вибору рішення є добір та маніпуляція інформації, що подається керівнику від певним чином організованої системи управлінського обліку. Сучасний збір, накопичення, переробка та подання інформації для прийняття рішень у бізнес-середовищі є прерогативою використання сучасних мережевих комп'ютерних технологій, оскільки це

значно зменшує трудомісткість процесів, зменшує витрати праці облікового апарату та покращує оперативність прийняття рішень.

Внутрішній користувач потребує інформації у більш деталізованому вигляді для проведення поглибленої аналітичної роботи на конкретно взятому підприємстві, його структурних підрозділах та за видами діяльності, для яких інформаційна база відсутня і, як правило, не формується. Усе це доводить необхідність розгляду питань формування інформації управлінського обліку як якісного і оперативного інформаційного джерела прийняття управлінських рішень. Питання дослідження організації управлінського обліку та висвітлення її основ викладені у працях вітчизняних науковців І. О. Бланка [2], С. Ф. Голова [1], Г. Г. Кірейцева [3], М. Г. Чумаченка [4], Л. В. Нападовської [5] та інших. На сьогодні додаткового уточнення та розгляду потребує формування структурних елементів ведення управлінського обліку в умовах використання сучасних інформаційних технологій як основи репрезентації деталізованої інформації зацікавленим користувачам.

Мета статті

Структурна деталізація інформації передбачає розгляд аналітичних елементів інформації, які відіграють вагомую роль при використанні сучасних інформаційних технологій. Саме елементарні інформаційні одиниці мають бути детально спроектовані і репрезентовані в інформаційній системі підприємства і давати можливість проводити комплексну оцінку стану справ на підприємстві та прийняття на цій основі ефективних рішень.

Метою дослідження є обґрунтування методики інтеграції інформаційних потоків управлінського обліку у систему прийняття рішень підприємством на основі розвитку мережевих управлінських інформаційних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження

Ефективність роботи бухгалтера, аналітика та управлінця на підприємстві суттєво підвищується завдяки засобам інформатизації та автоматизації документообігу, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних за наслідками господарської діяльності та використовувати їх для формування редактування та друку вихідних документів, квартальних, піврічних та річних звітів, а також надавати інформаційні послуги відповідним організаціям щодо ефективності роботи, підвищувати ефективність праці аудиторів, ревізорів.

Мікроекономічний механізм повинен сприяти виконанню конкретних завдань, які стоять перед підприємством у конкретний період часу, у конкретній ситуації, і одночасно відповідати інтересам всіх зацікавлених осіб. Ефективність цього процесу пов'язана з функціонуванням сфери, яка обслуговує систему управління підприємствами та становить основу його інформаційного забезпечення, – сфери бухгалтерського обліку.

У питаннях створення відділів інформатизації та автоматизації документообігу бухгалтерської служби є багато недоречностей та недоліків, які гальмують розвиток інформаційної мережі підприємства, що знижує ефективність нових та новітніх інформаційних технологій. Серед них слід назвати такі:

- використання різноманітних програмних засобів, як нових, так і застарілих, значно ускладнює обслуговування інформаційної системи та знижує ефект її впровадження;
- усунення окремих недоліків різноманітних програмних засобів може перейти в повсякденну проблему, що потребує створення засобів моніторингу стану всієї інформаційної мережі;
- відсутність нормативної бази для регулювання автоматизованої форми обліку на вітчизняному рівні.

Сьогодні багатьох керівників не задовольняє рівень автоматизації представлення даних, який склався на підприємстві. Фізично і морально застарілі інформаційні системи, різноманітний набір програм та окремих автоматизованих робочих місць не в змозі забезпечити керівника оперативною і достовірною інформацією, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Недосконалість системи управління призводить до зниження прибутковості діяльності підприємства, нестійкого становища на ринку товарів і послуг. Витрати на обслуговування і доробку інформаційних систем автоматизації має тенденцію до підвищення, а фактичний результат від їх використання залишається на незадовільному рівні. Розробка інформаційних бухгалтерських систем на замовлення достатньо дороге і вимагає тривалого часу при відсутності гарантії очікуваного результату.

Тому досить актуальною залишається проблема дослідження можливостей використання мережевого засобу ведення управлінського обліку та формування звітності і прийняття на їх підставі ефективних рішень. Перед науковцями стоїть завдання розробки та вдосконалення всієї системи бухгалтерського обліку на підприємствах, галузях економічної діяльності як основного джерела інформаційного забезпечення користувачів усіх рівнів в умовах застосування інформаційних технологій. Нині, в умовах запровадження автоматизованих систем обліку, спосіб обробки господарських операцій і

ведення обліку істотно впливають на організаційну структуру підприємства і на процедури та засоби прийняття рішень. Використання ЕОМ стає не просто арифметичним засобом, а елементом системи підтримки прийняття рішень та аналізом моделей управлінського рішення в онлайн-режимі. Упровадження мережевих інформаційних систем та технологій у процес управління дає змогу значно скорочувати його трудомісткість і створює нові можливості в організації і методиці проведення його функцій.

Управлінські рішення приймаються на основі сигналів (набору інформації) випадкових або впорядкованих результатів інформаційних потоків, що містять вихідну інформацію (зворотний зв'язок) як про хід виробничого процесу, так і про стан зовнішнього середовища і тенденції, що розвиваються в ній. Визначальним фактором для переважної більшості підприємств є їх галузева належність, наприклад, для підприємств легкої промисловості інформаційне забезпечення має незначні можливості впливу на своє найближче ділове оточення, тому на перший план виходить збір, систематизація та аналіз інформації про характеристики комерційної та технічної продукції та обладнання. Використання мережевих програмних комплексів як ключового елементу інформаційних систем управлінського обліку передбачає застосування таких принципів, як:

- індивідуальний підхід;
- комплексність рішень;
- оптимізація бізнес-процесів;
- оперативний доступ до інформації;
- адаптація системи.

Індивідуальний підхід передбачає використання облікових даних, які орієнтовані для визначеного бізнес-орієнтованого процесу, що формують підтримку конкретних рішень, конкретної сфери. Також визначення окремих завдань, які взаємодіють з іншими комплексними процесами у фундаментальних сферах діяльності підприємства.

Комплексність рішень передбачає, що система дає змогу приймати єдині рішення, враховуючи єдину стратегічну ціль та підхід до управління бізнесом в умовах використання автоматизації технологічних процесів ведення бізнесу. При цьому враховуються елементи бізнес-процесів підприємства, таких, як виробництво, реалізація, визначення фінансових результатів, логістика та інших. Автоматизація кожного процесу орієнтована на виконання певного замовлення, запитів на виробництво певного виду продукції із найменшими витратами і максимізацією доходів.

Принцип оптимізації бізнес-процесів має визначити широкий спектр спрощення ведення бізнесу, разом із веденням обліку, формуванням звітності, організацією управління складами та виробництвом. Крім того, при нормуванні певних бізнес-подій система автоматично сформує відповіді, які можуть виконуватися у міру необхідності. Такий підхід є парадигмою підвищення продуктивності ведення бізнесу за рахунок зменшення інформаційного перевантаження і недопущення здійснення неадекватних дій, що дозволяє більш активно управляти бізнесом.

Оперативність доступу до інформації означає, що всі бізнес-дані – це єдиний інтегрований інформаційний додаток ведення бізнесу у вигляді поєднання, групування та систематизації облікових даних. При вирішенні проблемних питань це спосіб отримання оперативно необхідної бізнес-інформації, налаштування вибору, способу подачі та інтуїтивної деталізації інформації для зручного її сприйняття. З іншого боку, інформаційний додаток бізнесу передбачає, що він працює в режимі реального часу, зміни відображаються миттєво, без затримок. Відповідно, ця можливість отримання інформації про стан бізнесу в будь-якій точці у зручному вигляді за допомогою різних механізмів управлінської звітності дає значно скоротити час прийняття рішень з проблемних питань.

Адаптація управлінського обліку в мережевих інформаційних системах, по-перше, означає оптимальне його ведення, налаштування, інтеграцію і розширення можливостей завдяки використанню функціональних можливостей сучасних прикладних програмних комплексів. Відповідно, можливість інтеграції управлінського обліку – це об'єднання інформаційних потоків за бізнес-процесами. По-друге, використання управлінського обліку може бути адаптоване для задоволення інформаційних конкретних потреб місцевих ринків і галузей. У межах інтеграції управлінський облік дає можливість надавати інформацію про відокремлені підрозділи, дочірні підприємства. При цьому інформаційне наповнення необхідних показників може бути налаштоване і адаптоване до потреб конкретних користувачів шляхом зміни елементів подання інформації. Адаптованість означає, що система організації управлінського обліку і звітності розвивається разом із інформаційними потребами бізнесу різного рівня управління. По-третє, адаптація означає, що дані управлінського обліку інтегруються з даними фінансового, статистичного, податкового обліків, що дає можливість розширювати масштаби інформаційних потоків для управління бізнес-процесами. Єдність інформаційної бази і повний автоматизований технологічний процес ведення обліку підприємства забезпечується за рахунок одноразового введення інформації. Інтеграція обробки даних первинного обліку і адаптація програмного забезпечення до потреб користувачів досягається шляхом застосування різних комп'ютерних програм. Крім того, комп'ютерна

форма обліку має низку переваг перед ручною, серед яких основними є вбудовані бухгалтерські знання (в програму вбудовуються правила формування тих чи інших проводок господарських операцій, тобто форма обліку наповнюється специфічними бізнес-знаннями), паралельне ведення обліку (на базі одних і тих самих одноразово введених даних можна отримувати декілька систем оцінок та показників, що розраховуються за різними методиками) тощо. Усі вони відрізняються як за своїми функціональними, так і забезпечувальними підсистемами. Функціональні підсистеми відрізняються за змістом завдань, що вирішуються. Забезпечувальні – за всіма своїми елементами, тобто технічним, інформаційним та математичним наповненням.

Серед завдань мережевих інформаційних потоків управлінського обліку, котрі потрібно вирішити, можуть бути такі:

- створення та оптимізація ланок логістичного ланцюжка;
- ефективне управління запасами;
- планування (витрат) виробництва;
- планування постачання;
- планування замовлень;
- формування портфеля замовлень.

Приймаючи довгострокові рішення, які передбачають створення та оптимізацію ланок логістичного ланцюжка (планування виробничих програм, загальне управління запасами), використовують планові інформаційні системи. Для забезпечення злагодженої роботи логістичних систем з управління складським господарством, цехом використовують диспетчерські логістичні системи. З їхньою допомогою вирішують питання визначення місць складування й управління запасами, а також забезпечення внутрішньоскладським транспортом, відбору вантажів за замовленнями та їх комплектування. Щоб одержати необхідну інформацію про рух вантажу у поточний момент часу, а також для регулювання і управління цим процесом використовують виконавчі інформаційні системи. Вони вирішують питання управління обслуговування виробництва, управління переміщенням матеріального потоку між цехами і робочими місцями тощо.

Інструменти інформаційної системи управлінського обліку та звітності необхідні для ефективного управління підприємства і відповідно до загальноприйнятих принципів обліку. Застосування інформаційних систем управлінського обліку виводить бізнес на новий рівень розвитку управління:

- підтримка ведення бізнес-процесів у режимі реального часу;
- прогнозування наслідків здійснення бізнес-операцій на тактичному і стратегічному рівні;
- функціональна деталізація аналізу первинних документів, угод процесів постачання та реалізації;
- автоматизація часто повторюваних операцій на рівні формування інформаційної бази задля уникнення рутинної роботи, механічних помилок;
- збереження цілісності даних шляхом формування автоматичних бухгалтерських записів та комерційної таємниці підприємства;
- налаштування оповіщень (попереджень) для управління витратами підприємства, коли витрати досягають встановленого (нормативного) бюджетного порогу;
- проведення внутрішнього аудиту, що забезпечує контроль за веденням облікової роботи на підприємстві.

Переваги сучасних мережевих інформаційних систем управлінського обліку перед традиційними інформаційними системами очевидні, а вигоди від впровадження подібної системи поширюються на всі сфери управління підприємством: оптимізація організаційної структури, розвиток інформаційної бази для підготовки найрізноманітніших рішень, удосконалення самих методів і прийомів підготовки рішень, розвиток персоналу та підвищення ефективності використання робочого часу керівника.

Розгляд доцільності впровадження мережевої інформаційної системи управлінського обліку не слід обмежувати факторами, які підлягають вираженню у грошовій оцінці економічними ефектами від впровадження системи (скорочення штатних одиниць, ліквідація непродуктивних витрат тощо). Негрошові фактори, такі, як підвищення кваліфікації співробітників, засвоєння ними компетентностей вирішення бізнес-проблем в умовах командної роботи, звільнення керівника від рутинної роботи, формування єдиного інформаційного простору підприємства в довгостроковій перспективі, значно вплинуть на фінансові результати бізнесу.

З іншого боку, застосування електронного зв'язку та обробки даних дає змогу підприємству швидше інтегруватися у світове співтовариство.

Важливим елементом сучасного програмного забезпечення є можливість зв'язку виходу до електронної мережі – віртуального зв'язку, що дає можливість усунути ручне введення вхідних даних і звести кількість технічних помилок до мінімуму.

Із розвитком новітніх технологій, запровадженням на нормативному рівні електронного підпису на документах з'явилася можливість передачі звітності до державних контролюючих органів, зацікавлених осіб.

Також важливою рисою інформаційної системи обліку є можливість формування великої кількості звітів, розрахунків, проведення економічного, фінансового аналізу діяльності підприємства. Вартість і витрачений час на складання зазначених форм незначні, що дає можливість повністю задовольнити інформацією різноманітного характеру управлінський персонал, скласти прогнозні розрахунки для прийняття ефективних рішень.

Водночас слід врахувати певні негативні особливості застосування мережевих інформаційних ресурсів. При автоматизованому обліку зростає ціна помилки програмного забезпечення чи людської помилки, яка може призвести до втрати інформації чи неправильного відображення інформації, що насамкінець призведе до зменшення ефективності господарської діяльності підприємства.

Організаційно-технічне забезпечення обліку на підприємствах повинно відповідати вимогам сучасного збору та обробки фінансової інформації, надання звітів для формування мікроекономічного середовища.

При запровадженні мережевого управлінського обліку слід дотримуватись основного принципу – економічності, тобто затрати на підготовку та репрезентацію інформації не повинні перевищувати ефекту, одержаного від її використання. Для кращого сприйняття наведеної інформації необхідно:

- розглядати її в динаміці (горизонтальний аспект), тобто порівнюючи за декількома суміжними періодами,
- порівнювати її з плановими показниками (аспект досягнення бажаного стану);
- розкривати її структуру (вертикальний аспект).

Інформаційний сигнал, який містить дані, зібрані за кілька років, дозволяє досліджувати процеси в динаміці. Зіставлення фактичних даних з плановими дозволяє виявити відхилення та встановити причини й відповідальних осіб за розмір тих чи інших параметрів, а також розробити заходи для ліквідації цих відхилень. Важливо передбачити надання пояснень про причини, які викликали відхилення, а також класифікувати відхилення на сприятливі та несприятливі або позитивні та негативні. Ключовим підходом до вирішення розширеного подання інформації є забезпечення:

- швидкої розробки шаблонів звітів в інтерактивному режимі;
- використання потужних засобів обробки інформації. Використання бібліотеки вбудованих функцій для проведення розрахунків, у тому числі – спеціалізованих функцій статистичного та фінансового аналізу;
- унікальності засобів репрезентації даних із урахуванням рівня управління, видів інформації (формування діаграм, презентацій);
- різноманітності способів поширення та перегляду інформації (електронна пошта, експорт в HTML для публікації на Web-сервері; експорт у популярні формати даних: Excel, Microsoft Word, Word Perfect, ODBC, ASCII).

Передумовою створення на підприємстві ефективної системи мережевого управлінського обліку та внутрішньої звітності є детальне вивчення завдань, які вирішують менеджери на різних рівнях управління та виявлення інформаційних потреб, які залежать від повноважень щодо прийняття конкретних управлінських рішень.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, мережева інформаційна система управлінського обліку характеризується спрямованістю на підтримку оперативних, тактичних і стратегічних рішень, яка формується на основі зовнішньої ринково орієнтованої фінансової і нефінансової інформації, що стосується переважно відслідковування тенденції та трендів змін процесів і яка оперує переважно поточними, плановими та прогнозними даними. Сучасний управлінський облік повинен базуватись на формуванні та використанні його функціональної корисності для системи управління. Система обліку повинна забезпечувати координацію, взаємодію та погодженість окремих елементів управління для досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей підприємства.

Список літератури

1. Голов, С. Ф. Управлінський облік / С. Ф. Голов. – К.: "Лібра", 2006. – 701с.
2. Бланк, И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
3. Финансовый менеджмент: навчальний посібник/ за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – К.: ЦНЛ, 2002. – 496 с.
4. Чумаченко, М. Г. Економічний аналіз: навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
5. Нападовська, Л. В. Управлінський облік: підруч. / Л. В. Нападовська. – К.: КНТЕУ, 2010. – 648 с.

References

1. Golov, S. F. (2006). *Managerial Accounting*. Kyiv: Libra.
2. Blank I. A. (2004). *Financial management*. Kyiv: Elha, Nika Center.
3. Kireytsev, G. G. (2002). *Financial Management*. Kyiv: CSL.
4. Chumachenko, M. G., Bolyuh, M. A., Burchevskyy, V. Z., Horbatok, M. I. (2003). *Economic Analysis*. Kyiv: KNEU.
5. Napadovskaya, L. V. (2010). *Management accounting*. Kyiv: KNTEU.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2016 р.